

DZIEJE NAJNOWSZE

PL ISSN 0419-8824

INDEKS 355682

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII
WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA
W PUŁTUSKU

KWARTALNIK
POŚWIĘCONY
HISTORII
XX WIEKU

<http://rcin.org.pl>

1-1998

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

WYŻSZA SZKOŁA HUMANISTYCZNA W PUŁTUSKU

DZIEJE NAJNOWSZE

**Rocznik XXX
1998
1**

WARSZAWA 1998

<http://dii.org.pl>

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Stanisław Ciesielski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Andrzej Koryn, Marian Leczyk, Stanisława Lewandowska, Piotr Łossowski, Wojciech Materski, Krzysztof Michałek, Jan Molenda, Stanisław Nicieja, Tomasz Schramm, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Rafał Stobiecki, Wiesław Śladkowski, Michał Śliwa, Roman Wapiński, Tomasz Wituch, Wojciech Wrześniński, Jan Zamojski, Zygmunt Zieliński, Elżbieta Znamierowska-Rakk, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZE REDAKCJI

Tadeusz Wolsza

Małgorzata Gmurczyk-Wrońska

TLUMACZ

Aleksandra Rodzińska-Chojnowska

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN

00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 831-02-61

© IH PAN, Wyższa Szkoła Humanistyczna w Pułtusku, Wydawnictwo DiG, 1998

Krakowskie Przedmieście 62,
00-322 Warszawa
tel./fax 828-52-39
tel. 828-18-14, 828-64-97, 828-64-99
E-mail biuro@dig.com.pl
<http://www.dig.com.pl>

Nakład 750 egz.
Druk Biutex Sp. z o.o., Warszawa

<http://rcin.org.pl>

Spis treści

Bogusław Gałka, <i>Przyczynki do źródeł ideologii konserwatywnej w Polsce 1918–1939</i>	3
Władimir Niewieżyn, <i>Zamierzenia strategiczne Stalina przed 22 czerwca 1941 r.</i> „Nie zaplanowana dyskusja” rosyjskich historyków	15
Krystyna Kersten, <i>Rząd RP wobec mediacji brytyjskiej (styczeń–marzec 1944 r.)</i>	29
Robert Łoś, <i>Radziecka eksploatacja polskich urządzeń kolejowych. Regulacje 1954–1957</i>	53
Krzysztof Tarka, <i>Z polityki narodowościowej PRL. Początki Litewskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego (1956–1959)</i>	65

PRZEGLĄD BADAŃ

Marian Leczyk, <i>Historiografia: tradycyjne funkcje i nowe orientacje</i>	81
Czesław Madajczyk, <i>Czy Niemiecka Republika Demokratyczna była niechcianym dzieckiem Stalina?</i>	93

DYSKUSJE I POLEMIKI

Henryk Szabek, <i>Historia społeczna Polski (1945–1989)</i>	103
Andrzej Korzon, <i>Próba syntezy najnowszej historii Polski. Uwagi o książce Andrzeja Paczkowskiego Pół wieku dziejów Polski 1939–1989</i>	123

AUTOREFERATY

Adrian Konopka, <i>Służba zdrowia polskich formacji wojskowych w Rosji (1914–1920)</i>	141
Jerzy Skrabania, <i>Werbiści a problem aglapijski na Filipinach w latach 1909–1951</i>	147
Przemysław Zurawski vel Grajewski, <i>Stany Zjednoczone wobec problemu kontroli zbrojeń w dobie Komisji Przygotowawczej do Konferencji Rozbrojeniowej (1925–1930)</i>	151
Artur Kamiński, <i>Wrocławskie targi i wystawy jako forma hitlerowskiej propagandy regionalnej w latach 1933–1944</i>	159
Ryszard Gryz, <i>Polityka władz państwowych wobec Kościoła katolickiego w województwie kieleckim (1945–1956)</i>	165

MATERIAŁY

Mieczysław Tomala, <i>Informacja Władysława Gomułki, I sekretarza KC PZPR o przyczynach zwolnienia N. S. Chruszczowa ze stanowisk partyjnych i rządowych, złożona na plenum KC PZPR</i>	173
---	-----

ARTYKUŁY RECENZyjne I RECENZJE

Adam Wątor, <i>Ziemianin–politik Tadeusz Cieński 1856–1925. Z dziejów konserwatyzmu wschodniogalicyskiego</i> — Bogumił Grott	181
Lars Olsson, <i>Labour Migration as a Prelude to World War II</i> — Tadeusz Miłkowski	182
Grażyna Pańko, <i>Polska i Polacy w czeskiej opinii publicznej w okresie międzywojennym</i> — Andrzej Essen	185
Teresa Skinder–Suchcitz, <i>Rok 1939. Polsko–brytyjska polityka morska</i> — Tadeusz Kondracki	188
Magdalena Hułas, <i>Goście czy intruzi? Rząd polski na uchodźstwie wrzesień 1939 — lipiec 1943</i> — Rafał Habielski	191
Bogdan Chranawski, <i>Związek Jaszczurczy i Narodowe Sily Zbrojne na Pomorzu 1939–1947.</i> <i>Nieznane karty pomorskiej konspiracji</i> — Stanisław Salmonowicz	194
<i>Armia Krajowa na Nowogródzczyźnie i Wileńszczyźnie (1942–1944) w świetle dokumentów sowieckich</i> (Biblioteka Ziem Wschodnich) — Krzysztof Tarka	197
Jarosław Hrycak, <i>Narys istorii Ukrainy. Formuwannja modernoj ukraińskoi nacji XIX–XX stolittia</i> — Włodzimierz Mędrzecki	200
Natalia W. Antoniuk, <i>Ukrajinske kulturne zytтя w Heneralnij Huberniji (1939–1944 rr.)</i> <i>Za materialamy periodycnoi presy</i> — Grzegorz Hryciuk	207
Mirosław Sycz, <i>Spółdzielczość ukraińska w Galicji w okresie II wojny światowej</i> — Ryszard Torzecki	209
<i>Grif siekrietnosti sniat. Potier woorozonnych sil SSSR w wojnach, bojowych diejstwiach i wojennyh konfliktach. Statistyczeskoje issledowanije</i> — Stanisław Ciesielski	212
A. Ju. Gorczewa, <i>Priessa GUŁaga (1918–1955)</i> — Grzegorz Hryciuk	218

Kilka uwag o wysiedleniach Niemców z Dolnego Śląska — Piotr Madajczyk	221
Wojciech Mazowiecki, <i>Pierwsze starcie. Wydarzenia 3 Maja 1946</i> — Łukasz Kamiński	225
Andrzej Kastory, <i>Rewanż za Monachium. Z dziejów czechosłowackiej polityki wobec sąsiadów w latach 1945–1947</i> — Marek K. Kamiński	233
Tomáš Staněk, <i>Tábory v českých zemích 1945–1948</i> — Piotr Madajczyk	240
Bożena Domagała, <i>Mniejszość niemiecka na Warmii i Mazurach. Rodowód kulturowy, organizacja, tożsamość</i> — Piotr Madajczyk	242
Teresa Suleja, <i>Uniwersytet Wrocławski w latach centralizmu stalinowskiego 1950–1955</i> — Rafał Stobiecki	244
<i>The Soviet Union and the Third World, The Last Three Decades</i> — Adam Kosidło	248
Marta Fik, <i>Autorytecie wróć? Szkice o postawach polskich intelektualistów po Październiku 1956</i> — Jerzy Eisler	257
„Mars”, <i>Problematyka i historia wojskowości</i> — Marek Rezler	260
<i>Chłopi a państwo</i> , t. 5. — Zofia Sokół	264

ŻYCIE NAUKOWE

<i>Stulecie kobiet na uniwersytetach polskich. Konferencja feministyczna</i> — Zofia Sokół	267
<i>Rola i miejsce kobiet w edukacji i kulturze polskiej. Konferencja naukowa</i> — Zofia Sokół	271
<i>Emigracja z ziem polskich w XX w. — drogi awansu emigrantów. Konferencja naukowa</i> — Jacek Knopek	277
<i>Od poznania do zrozumienia. Polacy, Czesi, Słowacy w XX w. Międzynarodowa konferencja naukowa</i> — Jacek Adamczyk	279

Wśród naszych autorów m.in.:

- Doc. dr hab. Jerzy Eisler — pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Dr Andrzej Essen — pracownik naukowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie
- Dr Bogusław Gałka — pracownik naukowy Instytutu Historii Uniwersytetu Gdańskiego
- Dr Ryszard Gryz — pracownik naukowy Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach
- Dr Rafał Habielski — pracownik naukowy Instytutu Badań Literackich PAN w Warszawie
- Dr Grzegorz Hryciuk — pracownik naukowy Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego
- Dr Artur Kamiński — pracownik naukowy Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego
- Doc. dr hab. Marek K. Kamiński — pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Prof. dr hab. Krystyna Kersten — pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Dr Adrian Konopka — pracownik naukowy Instytutu Historycznego Uniwersytetu Białostockiego
- Doc. dr hab. Andrzej Korzon — pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Dr Robert Łoś — pracownik naukowy Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu Łódzkiego
- Prof. dr hab. Czesław Madajczyk — pracownik naukowy Instytutu Historii PAN w Warszawie
- Dr hab. Piotr Madajczyk — pracownik naukowy Instytutu Studiów Nauk Politycznych PAN w Warszawie
- Dr Krzysztof Tarka — pracownik naukowy Uniwersytetu Opolskiego

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są co kwartał. Cena prenumeraty krajowej wynosi:
na II kw. 1998 r. — 12 zł,
III kw. 1998 r. — 12 zł,
IV kw. 1998 r. — 12 zł.

Cena prenumeraty ze zleceniem dostawy za granicę jest o 100% wyższa od krajowej.

Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują: jednostki kolportażowe „**RUCH**” SA właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora. Dostawa egzemplarza następuje w uzgodniony sposób.

Wpłaty od osób lub instytucji zamieszkałych lub mieszczących się w miejscowości, w których nie ma jednostek kolportażowych „**RUCH**” należy wносить do „**RUCH**” SA O. K. D. P. 00-958 Warszawa, ul. Towarowa 28, konto PBK SA XIII O/W-wa 11101053-16551-2700-1-67. „**RUCH**” SA zapewni dostawę pod wskazany adres pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty.

Wpłaty na prenumeratę zagraniczną przyjmuje: „**RUCH**” SA O. K. D. P., 00-958 Warszawa, konto PBK SA XIII O/W-wa 11101053-16551-2700-1-67. Dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Terminy przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną:

do 5 XII — na I kw. roku następnego

do 5 III — na II kw. roku bieżącego

do 5 VI — na III kw. roku bieżącego

do 5 IX — na IV kw. roku bieżącego

Bieżące numery można również kupić lub zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) we **Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN**, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz u wydawcy, wpłacając równowartość ceny 1 egzemplarza na konto:

Wydawnictwo DiG

00-322 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 62

Bank Pekao S.A. — Grupa Pekao S.A. 12401138-36002939-2700-401112-001-0000

Po dokonaniu wpłaty egzemplarze zostaną wysłane pod wskazany przez zamawiającego adres.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the Foreign Trade Enterprise.

ARS POLONA

00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland

Our bankers:

BANK HANDLOWY SA 201061-710-13100

Informacja dla autorów „Dziejów Najnowszych”

Redakcja zwraca się do wszystkich autorów o stosowanie następujących rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty należy składać na dyskietkach w formacie PC lub MAC oraz w dwu egzemplarzach, przepisanych według obowiązujących norm: na stronie po 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia powinny być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) powinien wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora oraz dokładny adres, poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji — na końcu tekstu z prawej strony oraz dokładny adres.

4. Teksty do działu „Życie naukowe” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczane przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych przyjmujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itp., m.in., rkps, mps, t., z., etc.), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935 r.; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7., dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia w pierwszym przypadku ich zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

10. Redakcja prosi o dołączenie do artykułów streszczeń o objętości jednej strony maszynopisu.

